

Popas aniversar 66

Gheorghe Jurma

„Te uitai Domnule și te mirai în fața Mileniului
Să-ți deie Dumnezeu să treci în el
Prea plinul să se reverse peste noi așa semenicani cum suntem / sau bocșeni cum
suntem/
Un fel de aproape la aproape și să ne înconjurăm
În fața urâtului ce ne dă ocol...”

Născut la 5 februarie 1945 în satul Bobda din Timiș, unde învață în primele patru clase cu dascăli care-i vor rămâne în suflet pe veci, dar și mai aproape de suflet îi va rămâne imaginea preotului satului pentru că „avea preotul acesta o bibliotecă imensă, o cameră cu pereții plini de cărți” în misterul căreia va pătrunde mult mai târziu copilul pasionat de carte Gh. Jurma. (Gheorghe Jurma – *Referințe/ Bibliografie* 1995 – 2005)

Un destin dăruit cărții și scrisului îl prognoza și faptul că Gh. Jurma a descoperit cartea înainte de a începe școala, a învățat să scrie înainte de a se așeza pe băncile școlii. Cu contribuția preotului, a dascălilor, dar și prin propria-i fire, voință, va descoperi biblioteci, librării, anticariate, medii în care sălăjluiesc **cărți**.

Apoi începe să scrie. Mai întâi gazetărie – în *Scânteia tineretului*, în *Drapelul roșu*, în *Orizont*, în suplimentul *Generații*, în multe alte reviste și ziare ale vremii, iar cu rolul de **șef**, redactor șef, se obișnuiește încă de la *Forum - Forumul studentesc*. Este rolul pe care și-l va lua în serios și la cotidianul *Timpul*, după ce își îndreaptă pașii spre Reșița și trudește pe tărâmul gazetăresc al *Flamurei*.

Dar pentru că pasiunea sa de-ntâi e **cartea**, aceasta-l va subjugă în continuare și întreaga viață.

După ce, ca student timișorean și cenaclist „Excelsior”, își aduce aportul la zămislirea unor *Efigii* (1968), Gh. Jurma - cărășean - va purcede, pe cont propriu de astă dată, la zămislirea unui *Mic dicționar al personalităților culturale din Caraș-Severin* (1976), dar nu va neglija în acest timp nici reuniunile filialei din Reșița a Societății de Științe Filologice, contribuind la *Studii de limbă, literatură și folclor*.

Și pentru ca unele scrieri să devină cărți, uneori – în cazul unor volume colective - este nevoie de un slujitor al cărții, care să facă selecții, să antologheze sau să facă o prezentare critică textelor. Iar Gh. Jurma le-a făcut pe toate. Așa că, antologii, reviste, volume numeroase ale Caraș-Severinului, au trecut prin mâna vrednicului slujitor al cărții.

„... și să ne suim ca vitejii pe Columnă cât mai spre cer
Cu Măria Ta Maestre pe umbra noastră cea din trecut și cea de apoi...”

Și... scrie gazetarul Gh. Jurma despre *Presa și viața literară în Caraș-Severin* (1978), apoi, printr-o alianță cu Ada D. Cruceanu, gazetarul și cercetătorul Gh. Jurma aduce *Contribuții la bibliografia presei bănățene* (1979).

Dar literatura îi face cu ochiul și textele literare i se scurg din condei, așa că în 46 de pagini adu-mecă *Gustul livezii* (1985).

Din interesul pentru istoria literară și pentru opera lui Eminescu a ieșit volumul *Banatul și Eminescu* (1989). Acesta a apărut mai întâi prin pagini de reviste și ziare: în *Semenicul*, numărul dedicat centenarului Eminescu, în *Flamura*. Apoi slujitorul cărții demarează – firesc - activitatea unei **edituri**. Mai întâi *Semenicul* (1990), apoi *Timpul* (1993). Iar *Vărsătorul* Gh. Jurma nu poate sta de-o parte, așa că se apleacă asupra unei teme mult dezbătute *francmasoneria și organizațiile secrete*, culminând într-o *Conspirație universală* (1994). Căutarea în istorie și cultură continuă și, în foarte scurt timp, vine *Descoperirea Banatului* (1994). Și această descoperire a Banatului continuă la Gh. Jurma povestind *Întâmplări cu Afilon* (1995).

Apoi timișanul Gh. Jurma, membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Timișoara (1994), colindă prin *Reșița de altădată*, prin orașul *Reșița*, prin județul *Caraș-Severin* și din toate aceste „plimbări” cu pasul sau cu lectura, se nasc **cărți**: monografii, albume, create cu meticulozitate de artistul, cărturarul, călătorul Gh. Jurma.

Și iarăși personalitatea lui Eminescu îl copleșește și-i dedică un volum *Eminescu, gând și cânt* (1998), dar slujitorul cărții, Gh. Jurma, îi închină și o colecție poetului național. Iar pentru truda și pasiunea cu care realizează această colecție, eminescologul cărașean este medaliat în anul 2000 de către președintele țării – Ion Iliescu – cu *Medalia comemorativă „150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”*.

După ce povestește copiiiilor *Povestea lui Hercule*, Gh. Jurma se îndreaptă spre protopopul Vasile Petrica, pentru care are o admirație și o prețuire aparte, și împreună zămislESC o frumoasă și utilă carte despre *Istorie și artă bisericească* (2000).

Ca pentru orice istoric literar care se respectă, Mihail Sadoveanu constituie un subiect de referință. Evident că dimensiunea cantitativă și calitativă a operei lui Sadoveanu a devenit o provocare pentru cărturarul Gheorghe Jurma, cel care are o atracție deosebită spre creația sadoveniană, spre „Ceahlăul prozei românești”. Așadar se apleacă asupra celui mai mare prozator român al sec. XX și creează cartea *Sadoveanu sau Lupta cu balaurul* (2002).

Tot de la Mihail Sadoveanu pornește într-un studiu denumit „Prima carte”; dar și din curiozitatea gazetarului și a istoricului literar, Gh. Jurma editând această anchetă psiho-sociologică chiar sub acest titlu: *Prima carte* (2003).

Și cum vremea și vremurile se schimbă, și directorul de editură Gh. Jurma schimbă denumirea editurii din *Timpul* în *TIM*. Și pornește *Cu editura Timpul*

peste timp (2004) consemnând un istoric al editurii, fiindcă doar atunci lucrurile și faptele sunt credibile, când ele sunt consemnate într-o carte.

Și iarăși prozatorul și poetul Gh. Jurma o ia pe panta literară și se cufundă într-un *Întuneric de ora șapte* destăinuindu-ne momente și stări (2004).

Pentru că istoria culturii cuprinde evenimente, personalități și instituții prin care se nasc și se împlinesc acele fenomene care definesc spiritul unei epoci și al unui spațiu, și pentru că nu poate fi scrisă o istorie a culturii fără instituțiile sale specifice: teatre, muzee, case de cultură, biblioteci, etc. și pentru că Gh. Jurma acordă mare importanță acestor instituții, domnia sa se încumetă să realizeze *Monografia Casei de cultură a sindicatelor din Reșița* (2006), un amplu volum, bine clădit, meticulos documentat și iscusit ticluit.

Vreme trece, vreme vine (2007) în note eminesciene, amintirile îl năpădesc pe gazetarul Gh. Jurma, *Amintiri din pagini de ziare* (2008), dar istoricul și criticul literar nu se lasă și se pune pe *Literatură și istorie* (2008), revine la *Momente de istorie culturală Caraș-Severin 1944-1989*, dar *Alte amintiri din pagini de ziare* (2009) îi dau târcoale la exact un an distanță. Oare să fie vinovată vârsta? Că între timp copilul pasionat de cărți și de biblioteca preotului din Bobda a depășit 60 de ierni geroase.

Orașul Reșița și oamenii de aici l-au cucerit în toți acești ani pe timișanul Gh. Jurma. Așa că, împreună cu Erwin Țigla, pornesc prin Reșița artistică și literară creând o excepțională *Reșița: viziuni* (2009).

În anul în care împlinea 65 de ani, la 15 ianuarie - de ziua Poetului Național Mihai Eminescu, Consiliul Local și Primăria Reșița îi conferă cărturarului Gh. Jurma Titlul de *Cetățean de Onoare*, cea mai importantă distincție pe care autoritatea locală o poate acorda. Pentru acest eveniment, dar mai ales pentru această zi deosebit de importantă în literatura română, slujitorul cărții pregătește ceea ce știe cel mai bine: o carte – *Cartea care deschide lumea* (2010). Pentru că modestia acestui om de mare valoare intelectuală depășește titlurile și distincțiile care i se oferă. Gh. Jurma a muncit și muncește necondiționat, și fără titluri și medalii. Iar momentul festivității de acordare a titlului l-a dedicat tacit lui Eminescu, notelor eminesciene, pentru că acea zi de 15 ianuarie pentru Gh. Jurma era importantă, în primul rând, prin ceea ce însemna pentru literatura română, abia apoi, în plan secundar așeza evenimentul personal, care de altfel l-a onorat și l-a surprins în mod fericit.

Bibliofilul Gh. Jurma colecționează cărțile celor mai dragi și importanți dintre scriitori în diverse ediții și ne încântă cu expoziții realizate cu iscusință și profesionalism. Ne-a prezentat *O expoziție Mihail Sadoveanu* (2010), dar și o carte poștală și o medalie realizate cu prilejul comemorării a 130 de ani de la nașterea lui Sadoveanu. Sunt inițiative deosebit de importante și este – la această oră – singurul om de cultură care a gândit o astfel de marcă a evenimentului. Aceeași importanță i-a acordat-o lui Nicolae Iorga și astfel de proiecte îl macină în continuare pe editorul, istoricul literar, scriitorul și bibliofilul Gh. Jurma.

Cultura bocșeană îi datorează mult cărturarului Gh. Jurma. Relația lui Gh. Jurma cu Bocșa este mai veche, adică dinainte de 1989. Dar colaborarea lui Gh. Jurma cu Bocșa începe abia prin 1997 și se intensifică după anul 2000. Mai precis, din 2001. O dată cu apariția volumului „Vi-l prezentăm pe Tata Oancea” și cu nașterea seriei „Bocșa – istorie și cultură”.

Gh. Jurma întotdeauna a pus accent pe profesionalism, pe lucrul bine gândit și bine făcut și a așezat deasupra a orice CARTEA. La Bocșa, la biblioteca din Bocșa, a găsit un mediu propice proiectelor sale gândite pentru acest spațiu. Așa că, a fost foarte simplu să se apropie de acest loc.

S-au născut cărți – vreo 22 – a luat naștere o revistă care crește zi de zi cantitativ și calitativ, au fost marcate evenimente cu oameni de seamă înlesnindu-se astfel relațiile de colaborare între scriitori, editori, etc. în beneficiul actului și „actelor” culturale.

La ora actuală este imposibil să vorbești despre viața și activitatea culturală a Bocșei fără să amintești de Gh. Jurma. A devenit *parte* din spațiul bocșean. Iar pentru noi nu poate însemna decât încă un motiv de mândrie.

„... sănătate să ai să ne mai scrii și să nu poți muri
Până nu te vei împăca în fața Manuscriselor
Ce au stat aiurea ca să le poți prezida
Cu lumina aceea misterioasă ce n-ai știut ce-i cu ea
Și ai lăsat-o uitării; nemăsurată, necântărită
Precum face orice tiran - ...-
... ai de mers Maestre până la Secol ce se va săruta cu Mileniul
Și ce-ai spune dacă ne-ai părăsi chiar așa cum făcut-ai
Oare nu în spirit ne întâlnim și vecuim
Că și Dumnezeu vine lângă noi să ne ducă în alte lumi
Pentru ce Sărbătoritule ne-am despărți -...-
Mai copilărește-te o dată și mai joacă-te cu noi.”

(Constantin Brândușoiu – Domnului Jumătate de Secol în fața Mileniului
– Excelenței Sale Domnului Gheorghe Jurma – în: Gheorghe Jurma 50. Popas
aniversar. Reșița: Timpul, 1995)

Gabriela Șerban
2 feb. 2011 Librăria *Semn de carte*